

ségesnek kell tartanunk, hogy a magyarban is megvolt valamikor a tavadai és lozvai vogulból ismeretes *u* (az *u* és *ü* között álló középhang), melynek hosszú alakja különösen *i*-vel diftongizálódva (*ü—ui*) egyaránt könnyen adhatott létet az *i*-nek úgy mint az *ü*-nek.

Ugyanígy lehet fölfognunk keletkezését a magy. *tűz* szó magánhangzójának, mely ugarságszerte már hosszú hangzóval, illetőleg diphthongussal hangzik: KV. *tqut*, TV. *täut*, ÉO. *tut*, irtisi osztj. *tüt*, csak a szurgutiban *tüget* (Pápainál: *turet*). Látnivaló, hogy itt a szóközépi mássalhangzó-elemnek nem *j*, hanem *v*-féle irányban indult meg változása s így valószínű, hogy a *tűz*-nek is előde valamely osztják *tüt* (*tüt*, *tut*) féle lehetett. Hasonló szó *szük*, mely a finn *soukka* «ungustus» szón kívül (MUGSz.) bizonyára összefügg az ÉV. *saw* «szükség, inség», *sawéli* «szükségben szenved, szűkölködik» szókkal (v. ö. még ÉO. *sořas-* «arm werden, verarmen») s eredetileg bizonyára mélyhangú (*sük*) volt. A *tűr*- (föltűrni a ruhát) igének pontosan megfelel a KLV. *toyr*-id., melynek fejlődését a magyarban szintén az előbbi szók mintája szerint képzelhetjük.

MUNKÁCSI BERNÁT.

A «hajnal» szóhoz. Tulajdonképen csak Prikkel Marián «Ős valásunk egy-két nyelvi emléke» cz. dolgozatának III. része záró jegyzetéhez (77. l.) van egynehány szavam. Prikkel ugyanis e jegyzetében Ipolyi nyomán rátér Grimm Jakab azon állítására, a mely szerint *hajnal* szavunk átkerült egyes szláv nyelvekbe és a németiségbe is. Azután pedig szóról-szóra így folytatja: «Ipolyi magát a munkát, a melyben Grimm ezt állítja, nem nevezi meg, csupán a lapszámot jelzi. Több Fremdwörterbuch-ot megnéztem, de a hajnalt egyikben sem találtam. Végre is: fides penes auctorem! Grimmnek pedig elhihetjük, hogy igazat mond.» Erre csak annyi a mondani valóm, hogy a ki Ipolyi id. munkájában lapozgatni szokott, az jól ismerheti a «Magyar mythologia» szerzőjének azt az idézési módját, a melylyel «Grimm» és csupán a *lapszám* nála mindig a Grimm J. «Deutsche Mythologie»-jára, még pedig a mű második kiadására (1844) való hivatkozást jelent. Itt is e munkára történik utalás, a mit különben az idézett hely tartalmából sem volt valami nehéz kisütni. Magam is hivatkoztam különben már Grimm e helyére a «Pallas Nagy Lexikona» két cikkében is, a melyek elseje (a *Bakter*) már régebben, másodika (a *Hennül*) pedig csak a minap jelent meg. Hozzá szolt a *Hennül-hajnal* összefüggésének még mindig el nem döntött kérdéséhez Liebrecht Felix is «Zur Volkskunde» (Heilbronn, Henninger 1879.) 403. l.

KATONA LAJOS.